

TURİZM, ÖZEL GÜVENLİK, SAĞLIK HİZMETİ VE PETROL ARAŞTIRMA, ARAMA VE SONDAJ FAALİYETLERİ YÜRÜTÜLEN İŞYERLERİNDE GECE ÇALIŞMASI

1. Giriş

İş Kanunu'nun 69 uncu maddesinin birinci fıkrasında, gece kavramının tanımı yapılmış olup, çalışma hayatında "gece" en geç saat 20.00'de başlayarak en erken saat 06.00'ya kadar geçen ve her halde en fazla 11 saat süren dönemdir. Ayrıca eklemek gerekir ki çalışma süresinin yarısından çoğu gece dönemine rastlayan bir postanın çalışması, gece çalışması sayılır.

Yine aynı Kanun maddesinde, işçilerin gece çalışmaları 7,5 saatle sınırlanmıştır. Ancak, 23.04.2015 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6645 sayılı (torba) Kanun, İş Kanunu'nun 69 uncu maddesindeki işçilerin gece çalışmasını 7,5 saatle sınırlayan hükmüne istisna getirerek turizm, özel güvenlik ve sağlık hizmeti yürütülen işlerde işçinin yazılı onayının alınması şartıyla gece 7,5 saatin üzerinde çalıştırılabilmesi yolunu açmıştır. 30/5/2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu uyarınca petrol araştırma, arama ve sondaj faaliyetleri kapsamında yürütülen işler de yine işçinin yazılı onayının alınması şartıyla 7,5 saatin üzerinde gece çalışması yaptırılabilceği 22/12/2022 tarihli 7429 sayılı Kanun ile bu işlere eklenmiştir.

Bu çalışmada, belirtilen istisnaya konu işlerin kapsamı, işçinin yazılı onayının ne şekilde alınacağı ve süresi, yazılı onayın fazla çalışma ücretine hak kazanmaya etkisi ele alınacaktır.

2. 7,5 Saat Sınırının İstisna Edildiği Sektörlerin Kapsamı

Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Özel Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te açıklandığı üzere yazılı onay şartıyla gece 7,5 saatin üzerinde çalışılabilmesi;

Turizm hizmeti kapsamında yürütülen işlerde; ilgili mevzuatı uyarınca Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizm işletmesi belgesi veya turizm yatırımı belgesi verilen ya da belediye tarafından turizm işletmesi olarak faaliyet göstermek üzere işletme belgesi verilen tesislerde,

Özel güvenlik hizmeti kapsamında yürütülen işlerde; 10/6/2004 tarihli ve 5188 Sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun kapsamında İçişleri Bakanlığınca faaliyet izni verilen özel güvenlik şirketlerinde veya özel güvenlik görevlisi olarak herhangi bir işyerinde,

Sağlık hizmeti kapsamında yürütülen işlerde; Sağlık hizmeti sunan ve/veya üreten; gerçek kişiler ile kamu ve özel hukuk tüzel kişilerin işyerinde ve bunların tüzel kişiliği olmayan şubelerinde, 24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanununda tanımlanan sosyal hizmet kuruluşlarında,

Petrol araştırma, arama ve sondaj faaliyetleri kapsamında yürütülen işlerde; 30/5/2013 tarihli ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu uyarınca petrol araştırma, arama ve sondaj faaliyetleri yürütülen işyerlerinde,

Çalışan işçiler ile bu işyerlerinde alt işveren tarafından çalıştırılan işçileri kapsamaktadır.

3. Yazılı Onay Şartı, Alınma Şekli ve Süresi

Genel kural, işçilerin gece çalışmasının 7,5 saati aşmamasıdır. Ancak bu genel kurala bir istisna getirilerek bu sektörlerde yürütülen işlerde işçinin yazılı onay vermesi şartıyla 7,5 saatin üzerinde (63 üncü madde hükmüne göre 11 saati aşmayacak şekilde) gece çalışması yaptırılabilir.

Öncelikle vurgulayalım ki, madde metninde de açıkça belirtildiği gibi Turizm, Özel Güvenlik, Sağlık Hizmeti ve Petrol Araştırma, Arama ve Sondaj faaliyetleri yürütülen işlerde gece 7,5 saatin üzerinde çalıştırılabilmesi için işçiden alınacak onayın mutlaka yazılı olması gerekmektedir.

Yazılı onay, başlangıçta iş sözleşmelerine bu yönde hüküm konulmak suretiyle alınabileceği gibi, sonradan iş sözleşmesi devam ederken de fazla çalışma ihtiyacı ortaya çıktığında alınabilecektir.

4. Gece Çalışmasında Fazla Çalışma Ücreti

Haftalık 45 saatlik çalışma süresi aşılmamış olmakla birlikte, İş Kanunu ve yerleşik Yargıtay kararlarına göre günlük 11 saati aşan çalışmalar ile gece 7,5 saati aşan çalışmalar fazla çalışma olarak kabul edilmektedir.

Bu durumda çalışanın yazılı onayı olsun veya olmasın, istisna kapsamında bulunan Turizm, Özel Güvenlik, Sağlık Hizmeti ve Petrol araştırma, Arama ve Sondaj faaliyetleri yürütülen işyerlerinden olup olmadığı da önem arz etmeksizin gece çalışmalarının 7,5 saati aşması durumunda fazla çalışma ücretine hak kazanılacaktır.

5. Yazılı Onay Alınmaması Durumunda İdari Para Cezası

4857 sayılı İş Kanunu'nun 104 üncü maddesinde, 69 uncu maddesine aykırı olarak (işçileri) geceleri 7,5 saatten fazla çalıştıran işveren veya işveren vekiline 2025 yılı için 21.213,00 TL idari para cezası verileceği öngörülmüştür.

- Genel olarak 'Turizm, Özel Güvenlik, Sağlık Hizmeti ve Petrol araştırma, Arama ve Sondaj faaliyetleri yürütülen işler dışında' işçilerin (yazılı onaylarının alınıp alınmadığına bakılmaksızın) gece 7,5 saatten fazla çalıştırılması halinde,

- Turizm, Özel Güvenlik, Sağlık Hizmeti ve Petrol araştırma, Arama ve Sondaj faaliyetleri yürütülen işlerde ise işçilerin yazılı onayı alınmaksızın gece 7,5 saatten fazla çalıştırılması halinde, idari para cezası yaptırımını uygulanabilecektir.

6. 18 Yaşını Doldurmamış Çocuk ve Genç İşçiler ve Kadın İşçilere Yönelik Düzenleme

4857 sayılı İş Kanunu'nun "Gece çalıştırma yasağı" başlıklı 73 üncü maddesiyle, sanayiye ait işlerde 18 yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin gece çalıştırılması yasaklanmıştır.

Kadın Çalışanların Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelikle, Kadın çalışanlar gece postalarında 7,5 saatten fazla çalıştırılmayacağı, Ancak Turizm, Özel Güvenlik, Sağlık Hizmeti ve Petrol araştırma, Arama ve Sondaj faaliyetleri yürütülen işlerde ve bu işlerin yürütüldüğü işyerlerinde faaliyet gösteren alt işveren tarafından yürütülen işlerde kadın çalışanın yazılı onayının alınması şartıyla 7,5 saatin üzerinde gece çalışması yaptırılabilceği düzenlemelerine yer verilmiştir.

7. Sonuç

İş Kanunu'na göre gece en geç 20.00'de başlayıp, en erken 06.00'da biten dönemi ifade etmektedir. Bir çalışmanın yarından fazlası bu sürelerle denk geliyorsa, ilgili çalışma bir gece çalışmasıdır. İşçilerin gece çalışmaları 7,5 saatle sınırlanmıştır.

Ancak Turizm, Özel Güvenlik, Sağlık Hizmeti ve Petrol araştırma, Arama ve Sondaj faaliyetleri yürütülen işyerlerinde 7,5 saat sınırına işçinin yazılı onay vermesi ile istisna getirilmiştir.

Her halükarda haftalık 45 saatlik çalışma süresi aşılmamış olsa bile gece 7,5 saati aşan çalışmalar fazla çalışma olarak kabul edilmektedir.

Genel olarak 'Turizm, Özel Güvenlik, Sağlık Hizmeti ve Petrol araştırma, Arama ve Sondaj faaliyetleri yürütülen işler dışında' işçilerin (yazılı onaylarının alınıp alınmadığına bakılmaksızın) gece 7,5 saatten fazla çalıştırılması halinde; Turizm, Özel Güvenlik, Sağlık Hizmeti ve Petrol araştırma, Arama ve Sondaj faaliyetleri yürütülen işlerde ise işçilerin yazılı onayı alınmaksızın gece 7,5 saatten fazla çalıştırılması halinde, idari para cezası yaptırımını uygulanabilecektir.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK İŞ HUKUKU EKİBİ

